

UMUR MINIMUM TANGGUNGJAWAB JENAYAH KANAK-KANAK: MENILAI UNDANG-UNDANG MALAYSIA DARI PERSPEKTIF UNDANG-UNDANG ANTARABANGSA

(Minimum Age for Criminal Responsibility: Examining Malaysian Law from the Perspective of International Law)

Aminuddin Mustaffa
aminuddinm@unisza.edu.my

Fakulti Undang-undang, Perakaunan dan Hubungan Antarabangsa,
Univesiti Sultan Zainal Abidin,
Kampus Gong Badak,
21300 Kuala Terengganu, Malaysia.

Abstrak

Umur minimum tanggungjawab jenayah merujuk tahap usia kanak-kanak boleh secara munasabah dan adil dikenakan liabiliti atas tindakan jenayah yang mereka lakukan. Sehingga sekarang, penentuan umur minimum tanggungjawab jenayah kanak-kanak masih lagi kekal sebagai isu kontroversi dalam kalangan sistem keadilan juvenil di seluruh dunia. Praktis dalam sistem keadilan jenayah juvenil yang sedia ada menunjukkan tiada keseragaman dalam memilih dan menetapkan umur minimum tanggungjawab jenayah. Rujukan instrumen antarabangsa menunjukkan terdapat prinsip dan garis panduan yang ditetapkan dalam penentuan umur minimum tanggungjawab jenayah kanak-kanak. Oleh itu, makalah akan cuba meneliti aspek berkaitan dengan prinsip dan panduan yang digariskan oleh instrumen antarabangsa dalam perkara ini. Seterusnya, makalah ini juga akan menganalisis sejauh manakah rangka kerja undang-undang Malaysia mematuhi piawaian yang ditetapkan oleh undang-undang antarabangsa, sekali gus cuba mengenal pasti ruang penambahbaikan undang-undang dan polisi yang sedia ada.

Kata kunci: kanak-kanak, jenayah, tanggungjawab, undang-undang antarabangsa, umur minimum

Abstract

The minimum age for criminal responsibility refers to the age at which children can be reasonably and fairly considered liable for their criminal actions. To date, determination of the minimum age of child criminal responsibility still

remains a controversial issue among the justice systems across the world where juveniles are concerned. Current practice in various justice systems reveals that there is no uniformity in setting the minimum age for child criminal responsibility. Reference to international instruments reveals that there are specific principles and guidelines outlined by these instruments on this matter. Thus, this paper will try to examine principles and guidelines set by the international instruments on this matter. In addition, this paper also will attempt to analyze comparatively the extent to which the current Malaysian legal framework in this matter complies with the international legal standards, and highlight possible suggestions for the improvement of existing laws and policies.

Keywords: children, criminal responsibility, international laws, minimum age

PENDAHULUAN

Persoalan berkaitan dengan tanggungjawab jenayah kanak-kanak merupakan satu isu yang kontroversi dan kompleks. Sejak berkurun yang lalu, para ilmuwan dan sarjana perundangan membahaskan isu berkaitan dengan tanggungjawab dan liabiliti kanak-kanak di bawah sistem keadilan jenayah. Konsep tanggungjawab jenayah merujuk kriteria yang dikaitkan dengan seseorang yang melakukan suatu kesalahan terhadap undang-undang dengan sekatan tertentu.¹ Dalam konteks liabiliti jenayah kanak-kanak, tanggungjawab jenayah merujuk usia kanak-kanak itu boleh dipertanggungjawabkan ke atas mana-mana perbuatan jenayah yang dilakukannya. Penentuan umur minimum tanggungjawab jenayah penting kepada mana-mana sistem keadilan jenayah kerana mencerminkan bagaimanakah setiap masyarakat dan sistemnya menilai status kanak-kanak dalam konteks undang-undang jenayah.² Umur minimum tanggungjawab jenayah yang dipilih secara tidak langsung menggambarkan penilaian sesebuah sistem keadilan jenayah tersebut terhadap kemampuan dan keupayaan kanak-kanak untuk berhadapan dengan tanggungjawab jenayah dan proses undang-undang.³

Dari sudut sejarah, sistem perundangan di Barat pada awalnya tidak membezakan antara kanak-kanak dengan orang dewasa. Kanak-kanak diadili dan dihukum menggunakan undang-undang yang sama seperti yang

- 1 Maher, G., "Age and Criminal Responsibility" dlm. *Ohio State Journal of Criminal Law* 2, hlm. 493–512, 2005.
- 2 Jaime, F., "The Significance of the Age of Criminal Responsibility within the Irish Youth Justice Sytem" dlm. *Galway Student Law Review* 4, hlm. 22–32, 2010.
- 3 Morris, A. dan Gelsthorpe, L. "Towards Good Practice in Juvenile Justice Policy in the Commonwealth" dlm. *Commonwealth Law Bulletin* 32, Mac 2014/2006, hlm. 27–58.

dikenakan terhadap orang dewasa.⁴ Sehingga pertengahan abad ke-19, tidak ada sistem keadilan jenayah berasingan diwujudkan dalam sistem undang-undang Barat.⁵ Walau bagaimanapun, kedudukan ini mula berubah pada penghujung abad ke-19 apabila timbul kesedaran bahawa kanak-kanak memerlukan pendekatan undang-undang yang berbeza daripada orang dewasa.⁶ Kesedaran ini membawa kepada kewujudan sistem keadilan jenayah yang berasingan dan khusus untuk kanak-kanak. Mahkamah khusus untuk kanak-kanak yang pertama ditubuhkan di Illinois pada tahun 1899.⁷ Amalan ini kemudiannya berkembang dan menjadi ikutan sistem keadilan jenayah di negara-negara lain. Kewujudan sistem mahkamah berasingan untuk kanak-kanak secara tidak langsung menggambarkan bahawa sistem keadilan jenayah mengiktiraf keperluan untuk memberikan perhatian kepada tahap kematangan dan, perkembangan fizikal dan mental kanak-kanak dalam pelaksanaan undang-undang.

Persoalan yang timbul adalah pada tahap umur berapakah seseorang kanak-kanak boleh dikenakan tanggungjawab jenayah di bawah sistem keadilan jenayah. Persoalan ini merupakan perkara asas yang lama menjadi perbincangan dalam kalangan para sarjana dan ilmuwan perundangan. Rujukan sistem keadilan jenayah juvenil di pelbagai negara menunjukkan terdapat perbezaan dalam kaedah dan praktis yang digunakan bagi menentukan umur minimum bagi tanggungjawab jenayah kanak-kanak dan juga aspek yang berkaitan dengannya. Lebih merumitkan, sistem keadilan juvenil di negara tertentu didapati gagal mematuhi kerangka perundangan yang ditetapkan oleh undang-undang antarabangsa. Makalah ini cuba meneliti dan menganalisis sejauh manakah kerangka undang-undang Malaysia dalam menentukan umur minimum bagi tanggungjawab jenayah kanak-kanak mematuhi garis panduan dan kehendak undang-undang antarabangsa.

KONSEP TANGGUNGJAWAB JENAYAH KANAK-KANAK

Sejak dua dekad yang lepas, terdapat perubahan yang ketara dalam kebanyakan sistem keadilan juvenil di seluruh dunia dalam menangani permasalahan

- 4 Arthur, R., 2010. *Young Offenders and the Law: How the Law Respond to Youth Offending*. London: Routledge, hlm. 1–157.
- 5 Zimring, F. E. “The Common Thread: Diversion in Juvenile Justice” dlm. *California Law Review* 88:6, hlm. 2477-495, 2000.
- 6 Gardner, M. R., “Punishment and Juvenile Justice: A Conceptual Framework for Assessing Constitutional Rights of Youthful Offenders” dlm. *Vanderbilt Law Review* 35(4), hlm. 791–847, 1982.
- 7 Martin, E. F. dan Pruett, M. K. “The Juvenile Sex Offender and the Juvenile Justice System” dlm. *American Criminal Law Review* 35, hlm. 279–332, 1998.

pesalah kanak-kanak.⁸ Berdasarkan pemerhatian, kebanyakan sistem keadilan juvenil lebih cenderung untuk mengambil pendekatan yang lebih bersifat menghukum (*punitive*) terhadap pesalah kanak-kanak. Pendekatan ini menimbulkan perdebatan mengenai kaedah yang terbaik dalam menentukan konsep tanggungjawab jenayah kanak-kanak. Sebagai prinsip umum, tanggungjawab jenayah hanya boleh dikenakan ke atas seseorang yang berupaya, sedar dan memahami akan sifat dan akibat daripada tindakan jenayah yang dilakukannya.⁹ Terdapat pelbagai teori yang dikemukakan oleh pakar dan sarjana perundangan dalam membincangkan konsep tanggungjawab jenayah kanak-kanak kerana dinilai dari perspektif yang berbeza, seperti psikologi, falsafah, sosioundang-undang dan lain-lain.¹⁰ Secara umumnya, perbincangan mengenai konsep tanggungjawab jenayah kanak-kanak boleh dibahagikan kepada sekurang-kurangnya dua kategori.¹¹ Kategori pertama menekankan perbincangan mengenai tanggungjawab jenayah kanak-kanak berasaskan kapasiti kanak-kanak, manakala kategori kedua memfokuskan prinsip kekebalan daripada pendakwaan.

Setengah pakar dan sarjana undang-undang berpendapat bahawa umur bagi tanggungjawab jenayah perlu ditentukan dengan melihat kapasiti atau keupayaan kanak-kanak.¹² Prinsip ini merujuk keupayaan seseorang untuk mengawal tindakan dan juga memahami sifat dan akibat daripada tindakannya dengan merujuk keperluan undang-undang.¹³ Berdasarkan prinsip ini, kanak-kanak hanya boleh dikenakan tanggungjawab jenayah sekiranya dapat dibuktikan bahawa kanak-kanak tersebut mempunyai kapasiti yang cukup untuk mengawal serta memahami sifat dan akibat daripada tindakannya.

Sebahagian pakar dan sarjana undang-undang pula lebih cenderung untuk memilih prinsip kekebalan daripada pendakwaan dalam menentukan

8 Muncie, J. dan Goldson, B. (ed.), 2006. *Comparative Youth Justice*. London: Sage Publications, hlm. 1-224.

9 Arthur, R., "Rethinking the Criminal Responsibility of Young People in England and Wales" dlm. *European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice* 20:1, hlm. 13-29, 2012.

10 Banks, Cyndi, 2013. *Youth, Crime and Justice*. Abingdon, Oxon, New York: Routledge. <<http://www.mylibrary.com?ID=463221>> (Dicapai pada 7 Januari 2015).

11 Goldson, B., "Counterblast: Difficult to Understand or Defend: A Reasoned Case for Raising the Age of Criminal Responsibility" dlm. *The Howard Journal of Criminal Justice* 48:5, hlm. 514-21, 2009.

12 Crofts, T., "Catching Up with Europe: Taking the Age of Criminal Responsibility Seriously in England" dlm. *European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice* 17:4, hlm. 267-91, 2009.

13 H. L. A. Hart, 1960. *Punishment and Responsibility: Essays in the Philosophy of Law*. Clarendon Press: Oxford, hlm. 1-332.

tanggungjawab jenayah kanak-kanak.¹⁴ Pendekatan ini tidak memfokuskan penilaian kapasiti kanak-kanak dalam menentukan tanggungjawab jenayah. Sebaliknya, penekanan diberikan kepada matlamat dan tujuan sistem keadilan juvenil sebagai asas dalam menentukan tanggungjawab jenayah. Berdasarkan pendekatan ini, tanggungjawab jenayah kanak-kanak ditentukan dengan memilih had tertentu sebagai umur kekebalan daripada pendakwaan. Hal ini bermakna mana-mana kanak-kanak yang berada di bawah umur kekebalan daripada pendakwaan yang ditetapkan secara automatiknya dibebaskan daripada apa-apa liabiliti jenayah. Manakala bagi kanak-kanak yang berada di atas umur tersebut, mereka boleh dipertanggungjawabkan dengan pertuduhan jenayah sama seperti orang dewasa. Pendukung pendekatan ini berpendapat bahawa tanggungjawab jenayah kanak-kanak tidak boleh ditentukan berdasarkan pertimbangan psikologi dan falsafah,¹⁵ mahupun perkembangan moral kanak-kanak.¹⁶ Sebaliknya, keputusan dalam penentuan tanggungjawab jenayah hendaklah berasaskan nilai dan matlamat sistem keadilan juvenil.¹⁷

Meskipun terdapat perbezaan dalam kaedah untuk menentukan tanggungjawab jenayah kanak-kanak, kedua-dua pendekatan tersebut menjurus kepada objektif dan kesimpulan yang sama, iaitu kanak-kanak pada usia tertentu dan terlalu muda tidak sepatutnya dibebani dengan tanggungjawab jenayah. Perkara yang membezakan antara kedua-dua pendekatan tersebut hanyalah kaedah dalam penentuan umur minimum tanggungjawab jenayah kanak-kanak. Walau apa-apa pun pendekatan yang dipilih oleh sistem keadilan jenayah di setiap negara, tanggungjawab jenayah kanak-kanak perlu ditetapkan pada usia yang bersesuaian dan tidak terlalu rendah.

Perkembangan Kajian Sains dan Psikologi

Dalam menentukan umur minimum tanggungjawab jenayah kanak-kanak, sistem keadilan juvenil wajar memberikan perhatian kepada hasil penyelidikan dan kajian berkaitan dengan perkembangan kanak-kanak. Terdapat banyak

14 Goldson, B., "Unsafe, Unjust and Harmful to Wider Society: Grounds for Raising the Minimum Age of Criminal Responsibility in England and Wales" dlm. *Youth Justice* 13:2, hlm. 111-30, 2013.

15 Maher, G., "Age and Criminal Responsibility" dlm. *Ohio State Journal of Criminal Law* 2, hlm. 512, 2005.

16 Sasso, P., 2009. "Criminal Responsibility in the Age of Mind Reading" dlm. *American Criminal Law Review* 46:2, hlm. 1191-244.

17 Goldson, B., "Counterblast: Difficult to Understand or Defend: A Reasoned Case for Raising the Age of Criminal Responsibility" dlm. *The Howard Journal of Criminal Justice* 48:5, hlm. 116, 2009.

kajian dan penyelidikan berkaitan dengan tahap perkembangan kanak-kanak dijalankan oleh para penyelidik dalam pelbagai bidang. Kemajuan sains dan teknologi membantu para penyelidik untuk mengenal pasti dan memahami dengan lebih mendalam tentang perkembangan kanak-kanak dari pelbagai sudut seperti fizikal, mental, psikologi, dan sebagainya.

Kajian bagi mengenal pasti hubungan antara perkembangan kanak-kanak dengan tanggungjawab jenayah turut dilakukan oleh ramai penyelidik. Sebagai contoh, Jean Piaget (1932) seorang pakar dalam bidang perkembangan kanak-kanak dan penaakulan moral menyatakan bahawa kanak-kanak mulai mampu membentuk pemikiran abstrak apabila mereka mencapai usia 11 tahun.¹⁸ Menurut Piaget, hanya kanak-kanak pada tahap operasi formal (*formal operations*), iaitu yang berada dalam lingkungan umur antara 11 hingga 15 tahun mempunyai kemampuan untuk membentuk pemikiran yang abstrak dan membuat hipotesis. Selain Piaget, teori tanggungjawab moral yang dipelopori oleh Kohlberg (1976) juga sangat popular dalam perbincangan mengenai perkembangan kanak-kanak.¹⁹ Menurut Kohlberg, setiap kanak-kanak mengalami tiga fasa perkembangan moral, iaitu fasa prakonvensional, konvensional dan antikonvensional. Kohlberg menekankan bahawa hanya kanak-kanak yang mencapai tahap moral konvensional yang terdiri daripada kanak-kanak pada usia 11 tahun dan ke atas mampu membezakan antara yang benar dengan yang salah. Selain itu, rujukan juga boleh dibuat ke atas pelbagai hasil penyelidikan ahli sains berkenaan dengan perkembangan otak. Sebagai contoh, kemajuan teknologi saintifik membolehkan para penyelidik mengkaji perkembangan otak manusia bermula seawal bayi dilahirkan dengan menggunakan teknik *magnetic resonance imaging* (MRI).²⁰ Hasil kajian berasaskan teknik MRI menunjukkan bahawa perkembangan otak dan fungsi kognitif kanak-kanak mengalami perkembangan berterusan mulai sebelum akil baligh sehingga awal 20-an.²¹ Kajian-kajian lain juga mendapati bahawa keupayaan kanak-kanak untuk membentuk penilaian sentiasa berkembang sehingga mereka mencapai usia awal 20-an.²² Seterusnya, kajian yang memfokuskan

18 Piaget, J., 1932. *The Moral Judgment of the Child*. London: The Free Press Publications.

19 Kohlberg, L., 1976. "Moral Stages and Moralisation: The Cognitive-Developmental Approach" dlm. Lickona T. *Moral Development and Behaviour: Theory, Research, and Social Issues*. New York: Holt, Rinehart and Winston, Bab 2.

20 Aronson, J. D., "Neuroscience and Juvenile Justice" dlm. *Akron Law Review* 42, hlm. 917-30, 2009.

21 Blakemore S-J dan Choudhury S. "Development of the Adolescent Brain: Implications for Executive Function and Social Cognition" dlm. *Journal of Child Psychology and Psychiatry* 47:3, hlm. 296-312, 2006.

22 Delmage, E., 2013. "The Minimum Age of Criminal Responsibility: A Medico-Legal Perspective" dlm. *Youth Justice* 13:2, hlm. 102-10, <http://yj.j.sagepub.com/cgi/doi/10.1177/1473225413492053>; Cauffman E. dan Steinberg L., "Immaturity of Judgment in Adolescence: Why Adolescents may be less Culpable than Adults" dlm. *Behavioural Sciences and the Law* 18, hlm. 741-60, 2000.

perkembangan otak kanak-kanak menunjukkan bahawa bahagian tertentu otak berperanan penting mengawal diri, merancang tindakan dan mengawal impulsif untuk mencapai kematangan pada umur 14 tahun.²³

Secara ringkasnya, hasil kajian oleh para penyelidik menunjukkan bahawa terdapat perbezaan yang ketara dalam kalangan kanak-kanak dalam memperoleh kemahiran dan perkembangan. Meskipun para penyelidik tidak dapat menentukan dengan spesifik tahap perkembangan kanak-kanak berasaskan umur, hasil kajian merumuskan bahawa kematangan fizikal, intelektual, mental dan psikologi kanak-kanak di bawah umur 12 tahun adalah rendah dan lemah berbanding dengan kanak-kanak yang berumur antara 12 hingga 18 tahun.²⁴ Hasil kajian juga mendedahkan bahawa kanak-kanak pada usia muda tidak mempunyai pengalaman dan kematangan emosi untuk mengawal tindakan impulsif serta memahami sifat dan akibat daripada perbuatan mereka. Berdasarkan rumusan tersebut, adalah tidak adil, tidak sesuai dan tidak selamat untuk mengenakan tanggungjawab jenayah kepada kanak-kanak pada usia yang terlampau muda. Penemuan yang dikemukakan oleh para penyelidik ini banyak membantu dalam memberikan gambaran berkenaan tahap perkembangan mental, fizikal dan psikologi kanak-kanak. Oleh itu, setiap sistem keadilan juvenil di mana-mana negara penting untuk mengambil manfaat dan memberikan pertimbangan yang sewajarnya kepada hasil penemuan yang dikemukakan oleh para penyelidik dalam menentukan umur minimum tanggungjawab jenayah kanak-kanak.

UMUR MINIMUM TANGGUNGJAWAB JENAYAH KANAK-KANAK DI BAWAH KERANGKA PERUNDANGAN ANTARABANGSA

Garis panduan yang ditetapkan oleh instrumen perundangan antarabangsa amat penting dirujuk dalam menentukan umur minimum tanggungjawab jenayah kanak-kanak. Secara umumnya, syarat dan garis panduan yang berkaitan dengan umur minimum tanggungjawab jenayah boleh didapati secara langsung dan tidak langsung dalam pelbagai instrumen undang-undang antarabangsa. Walau bagaimanapun, peruntukan khusus berkaitan umur minimum tanggungjawab jenayah kanak-kanak ada dinyatakan dalam dua

23 Elliott, C., "Criminal Responsibility and Children: A New Defence Required to Acknowledge the Absence of Capacity and Choice" dlm. *The Journal of Criminal Law* 75:4, hlm. 289–308, 2011.

24 Fortin, J., 2009. *Children's Rights and the Developing Law*. Edisi Ketiga. Cambridge: Cambridge University Press, hlm. 1-804.

instrumen antarabangsa yang diluluskan oleh Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu, iaitu Konvensyen Hak Kanak-kanak (Convention on the Rights of the Child (CRC))²⁵ dan Peraturan Piawaian Minimum bagi Pentadbiran Keadilan Juvenil (Standard Minimum Rules for the Administration of Juvenile Justice (Beijing Rules)).²⁶ Untuk mendapatkan panduan dan penjelasan yang lebih lanjut berkaitan umur minimum tanggungjawab jenayah kanak-kanak, rujukan juga boleh dibuat pada laporan jawatankuasa yang bertanggungjawab untuk memantau pelaksanaan instrumen antarabangsa terbabit. Jawatankuasa tersebut bertanggungjawab mengeluarkan laporan serta garis panduan yang bertujuan memberikan perincian terhadap kehendak dan tuntutan peruntukan dalam instrumen antarabangsa. Laporan yang diberikan oleh jawatankuasa tersebut kepada negara anggota boleh dijadikan panduan untuk mengukur tahap kepatuhan negara terbabit dalam melaksanakan kehendak dan keperluan yang digariskan oleh instrumen antarabangsa. Dengan kata lain, gabungan peruntukan dalam instrumen antarabangsa dan juga laporan daripada jawatankuasa boleh dirujuk dan dijadikan sebagai kerangka kepada piawaian antarabangsa berhubung dengan umur minimum tanggungjawab jenayah kanak-kanak. Antara asas kepada kerangka undang-undang antarabangsa mengenai perkara ini adalah seperti yang berikut:

1. Umur Minimum Tanggungjawab Jenayah Kanak-Kanak

Fasal 4 Beijing Rules menetapkan umur bagi tanggungjawab jenayah tidak boleh ditetapkan pada peringkat umur yang terlalu rendah dengan mengambil kira tahap kematangan emosi, mental dan intelektual.²⁷ Walau bagaimanapun, peruntukan ini bersifat umum dan hanya menetapkan garis panduan dalam menentukan umur tanggungjawab jenayah bagi kanak-kanak. Tidak ada dinyatakan secara spesifik umur kanak-kanak boleh dipertanggungjawabkan dengan liabiliti jenayah. Oleh yang demikian, setiap negara diberikan budi bicara dan kebebasan untuk memilih umur tanggungjawab jenayah bagi kanak-kanak dengan mengambil kira faktor-faktor bersesuaian yang telah digariskan oleh Beijing Rules. Meskipun demikian, Beijing Rules secara jelas menegaskan agar umur minimum tanggungjawab jenayah kanak-kanak tidak seharusnya ditetapkan pada usia yang terlalu rendah. Tidak diragukan lagi, peruntukan di bawah Beijing Rules berfungsi sebagai asas

25 Diluluskan oleh Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu melalui resolusi 44/25, pada 20 November 1989.

26 Diluluskan oleh Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu melalui resolusi 40/33, pada 29 November 1985.

27 Peraturan 4(1) The Beijing Rules.

dalam kerangka perundangan antarabangsa berkenaan umur minimum tanggungjawab jenayah kanak-kanak.²⁸

Di samping itu, garis panduan berkenaan umur minimum tanggungjawab jenayah juga boleh didapati dalam CRC. CRC mengandungi beberapa peruntukan yang berkaitan dengan tanggungjawab jenayah kanak-kanak. Perkara 40(3)(a) CRC mewajibkan setiap negara anggota untuk menetapkan umur minimum tanggungjawab jenayah bagi kanak-kanak. Peruntukan ini bertujuan untuk melindungi kanak-kanak pada peringkat umur tertentu daripada dikenakan apa-apa pendakwaan jenayah. Malangnya, sama seperti Beijing Rules, CRC tidak menyatakan secara spesifik umur minimum tersebut dan memberikan kebebasan kepada setiap negara anggota untuk menentukannya berdasarkan faktor yang berkaitan. Kegagalan CRC untuk menyatakan umur secara tepat mengundang kritikan daripada sesetengah pihak, yang beranggapan bahawa peruntukan CRC dalam perkara ini sebagai kabur dan tidak lengkap.²⁹

Walaupun demikian, penjelasan lanjut mengenai skop dan pemakaian peruntukan ini boleh diperoleh dengan merujuk laporan dan panduan yang dikeluarkan oleh Jawatankuasa CRC, yang berperanan untuk memantau pelaksanaan kehendak peruntukan dalam CRC oleh negara anggota. Setakat ini, Jawatankuasa CRC dilihat enggan mengambil inisiatif untuk menetapkan umur spesifik bagi usia minimum tanggungjawab jenayah kanak-kanak disebabkan beberapa faktor. Antaranya termasuklah ketiadaan persetujuan dalam kalangan negara anggota mengenai umur minimum tanggungjawab jenayah kanak-kanak dan juga untuk mengelakkan konflik agama dan tradisi budaya antara pelbagai sistem undang-undang di seluruh dunia.³⁰ Namun, Jawatankuasa CRC secara konsisten dan tegas menyatakan bahawa mana-mana usia di bawah 12 tahun adalah tidak sesuai untuk ditetapkan sebagai umur minimum tanggungjawab jenayah kanak-kanak pada peringkat antarabangsa.³¹ Oleh itu, negara anggota digesa meningkatkan umur minimum tanggungjawab jenayah kanak-kanak sekurang-kurangnya pada usia 12 tahun dan ke atas. Jawatankuasa CRC memandang isu ini sebagai satu perkara yang penting dan melakukan pemantauan berterusan terhadap pematuhan peruntukan CRC oleh negara-negara anggota. Antara

28 Cipriani, D., 2009. *Children's Rights and the Minimum Age of Criminal Responsibility*. Farnham: Ashgate Publishing Limited, hlm. 1-234.

29 Cipriani, D., 2009. *Children's Rights and the Minimum Age of Criminal Responsibility*. Farnham: Ashgate Publishing Limited, hlm. 56-57.

30 Bueren, G. Van, 2006. *Article 40: Child Criminal Justice. A Commentary on the United Nations Convention on the Rights of the Child*. Leiden, Boston: Martinus Nijhoff Publishers, hlm. 1-30.

31 Jawatankuasa CRC, General Comment No. 10: Children's Rights in Juvenile Justice, CRC/C/GC/10, 25 April 2007, perenggan 32.

tahun 1993 hingga 2008, Jawatankuasa CRC membuat 160 ulasan secara khusus kepada 117 negara anggota bagi mendesak mereka untuk mengkaji semula³² atau meningkatkan³³ umur minimum tanggungjawab jenayah dalam sistem keadilan jenayah juvenil mereka. Selain itu, Jawatankuasa CRC juga ada menerangkan panduan berkaitan dengan umur minimum tanggungjawab jenayah dalam laporan umum terhadap hak kanak-kanak yang dikeluarkan pada tahun 2007 untuk rujukan setiap negara anggota.³⁴ Laporan tersebut antara lain mencadangkan agar umur 12 tahun dan ke atas ditetapkan sebagai umur minimum bagi tanggungjawab jenayah kanak-kanak. Oleh itu, pihak negara anggota diingatkan agar tidak menetapkan umur minimum tanggungjawab jenayah kurang daripada umur 12 tahun.³⁵

Selain laporan dan ulasan daripada Jawatankuasa CRC, rujukan juga boleh dibuat kepada laporan jawatankuasa yang bertanggungjawab memantau pelaksanaan instrumen antarabangsa yang lain. Sebagai contoh, Jawatankuasa pemantau bagi International Covenant on Civil and Political Rights (ICCPR) dalam laporan pemantauan terhadap negara Kenya, menyatakan bahawa umur lapan tahun yang ditetapkan sebagai umur minimum tanggungjawab jenayah di bawah undang-undang negara tersebut adalah terlalu rendah.³⁶ Jawatankuasa tersebut mencadangkan agar usia minimum bagi tanggungjawab jenayah di Kenya harus ditingkatkan selaras dengan kehendak Perkara 24 ICCPR. Selain itu, jawatankuasa bagi European Charter Justice menyatakan bahawa umur minimum bagi tanggungjawab jenayah di England, yang ditetapkan pada usia 10 tahun adalah tidak sesuai dan bertentangan dengan Fasal 17 Piagam tersebut.³⁷

Berdasarkan peruntukan dalam instrumen antarabangsa dan juga laporan yang dikemukakan oleh jawatankuasa pemantau, pelaksanaannya dapat dirumuskan bahawa kerangka perundangan antarabangsa menegaskan bahawa umur minimum tanggungjawab jenayah kanak-kanak wajar ditetapkan pada umur sekurang-kurangnya 12 tahun dan ke atas.

32 Antaranya termasuklah Laporan Jawatankuasa CRC (Concluding Observations), yang dikeluarkan kepada negara Belize (UN Doc. CRC/C/15/Add.99, 1999), Ireland (UN Doc. CRC/C/15/Add.85, 1998) dan Trinidad and Tobago (UN Doc. CRC/C/15/Add.82, 1997).

33 Antaranya termasuklah Laporan Jawatankuasa CRC (Concluding Observations), yang dikeluarkan kepada negara Australia (UN Doc. CRC/C/15/Add.79, 1997), India (UN Doc. CRC/C/15/Add.115, 2000), Fiji (UN Doc. CRC/C/15/Add.89, 1998), United Kingdom of Great Britain dan Northern Ireland (UN Doc. CRC/C/15/Add.34, 1995) dan Barbados (UN Doc. CRC/C/15/Add.103, 1999).

34 Jawatankuasa CRC, General Comment No. 10: Children's Rights in Juvenile Justice, CRC/C/GC/10, 25 April 2007, perenggan 30–39.

35 Jawatankuasa CRC, General Comment No. 10: Children's Rights in Juvenile Justice, CRC/C/GC/10, 25 April 2007, perenggan 32.

36 Laporan Jawatankuasa ICCPR (Concluding Observations) bagi negara Kenya (CCPR/CO/83/KEN, 29 April 2005).

37 European Committee of Social Rights Conclusions XIX-4 (2011) (United Kingdom).

2. Prinsip Berkaitan Umur Minimum Tanggungjawab Jenayah Merangkumi Semua Kesalahan

Salah satu aspek penting dalam kerangka perundangan antarabangsa bagi umur minimum tanggungjawab kanak-kanak adalah berkaitan dengan keseragaman dalam pemakaiannya. Kerangka perundangan antarabangsa menegaskan setiap negara anggota perlu memastikan keseragaman dalam prinsip perundangan berkaitan dengan umur tanggungjawab jenayah kanak-kanak. Pemakaian dan pelaksanaan prinsip tersebut hendaklah merangkumi semua kesalahan jenayah tanpa tertakluk pada sebarang pengecualian. Amalan sesetengah sistem keadilan juvenil di negara tertentu yang membenarkan pengecualian dalam pemakaian undang-undang berkaitan dengan umur minimum tanggungjawab jenayah kanak-kanak yang berasaskan keseriusan dan jenis kesalahan, mendapat kritikan daripada jawatankuasa pemantau pelaksanaan instrumen antarabangsa. Sebagai contoh, Jawatankuasa CRC dalam laporannya mengutarakan teguran terhadap negara New Zealand³⁸ dan Mexico³⁹ yang membenarkan pengecualian dalam pemakaian undang-undang berkaitan dengan umur minimum tanggungjawab jenayah kanak-kanak bagi kesalahan tertentu dan mencadangkan praktis tersebut dikaji semula. Jawatankuasa CRC juga membuat kritikan terhadap undang-undang di negara tertentu, antaranya India⁴⁰ dan Nepal⁴¹ kerana mengecualikan pemakaian undang-undang berkaitan dengan umur minimum tanggungjawab jenayah kanak-kanak bagi kesalahan yang diklasifikasikan di bawah undang-undang antikeganasan dan darurat. Menyifatkan praktis tersebut sebagai melanggar piawaian undang-undang antarabangsa, Jawatankuasa CRC secara spesifiknya mencadangkan undang-undang antikeganasan dan darurat di India dan Nepal dipinda dengan memansuhkan peruntukan yang membenarkan pengecualian kepada pemakaian undang-undang berkaitan dengan umur minimum tanggungjawab jenayah kanak-kanak.

3. Tarikh Perlakuan Jenayah

Berdasarkan ciri kerangka perundangan antarabangsa, tarikh yang diambil kira bagi menentukan tanggungjawab jenayah kanak-kanak mestilah berdasarkan

38 Laporan Jawatankuasa CRC (Concluding Observations), New Zealand, UN Doc. CRC/C/15/Add.71, 24 Januari 1997.

39 Laporan Jawatankuasa CRC, Mexico, UN Doc. CRC/C/SR.106, 14.

40 Laporan Jawatankuasa CRC (Concluding Observations), India, UN Doc. CRC/C/15/Add.228, 26 Februari 2004, perenggan 78.

41 Laporan Jawatankuasa CRC (Concluding Observations), Nepal, UN Doc. CRC/C/15 Add.260, 2005, perenggan 98.

tarikh perlakuan jenayah, dan bukannya berdasarkan tarikh-tarikh lain, seperti tarikh kanak-kanak itu ditahan, disiasat atau didakwa di mahkamah.⁴² Hal ini bermakna, jika seseorang kanak-kanak melakukan kesalahan jenayah semasa belum lagi mencapai umur minimum tanggungjawab jenayah, maka kanak-kanak tersebut tidak boleh dikenakan sebarang pertuduhan jenayah di mahkamah. Prinsip ini melarang pihak pendakwaan daripada membuat atau meneruskan pendakwaan jenayah terhadap kanak-kanak bagi kesalahan yang dilakukan sebelum kanak-kanak tersebut mencapai umur minimum tanggungjawab jenayah. Prinsip ini juga menghalang pihak pendakwaan menunggu kanak-kanak mencapai umur minimum tanggungjawab jenayah bagi membolehkan pendakwaan dibuat terhadap kesalahan yang dilakukan sebelum kanak-kanak tersebut mencapai umur minimum tanggungjawab jenayah. Namun, perkara ini tidak menghalang pihak berkuasa untuk mengambil tindakan yang tidak berbentuk perundangan seperti memberi amaran, kaunseling dan sebagainya terhadap kanak-kanak tersebut. Berdasarkan prinsip ini, jawatankuasa CRC menyatakan kebimbangan dan memandang serius mengenai keputusan Mahkamah Agung India⁴³ yang memutuskan bahawa tarikh perlakuan kesalahan adalah tidak relevan untuk menentukan sama ada seseorang pesalah adalah juvenil atau tidak.⁴⁴ Keputusan ini membuka ruang untuk pertuduhan dan pendakwaan dikenakan ke atas kanak-kanak selepas mereka mencapai umur minimum tanggungjawab jenayah, meskipun kesalahan tersebut dilakukan sebelum mereka mencapai umur tersebut. Oleh itu, Jawatankuasa CRC mengesyorkan negara India untuk meminda undang-undang jenayah mereka agar selaras dengan peruntukan CRC, yang menekankan penentuan liabiliti jenayah kanak-kanak bergantung pada tarikh kesalahan dilakukan, dan bukannya berdasarkan tarikh pendakwaan dimulakan.

Berdasarkan perbincangan dirumuskan bahawa instrumen antarabangsa menyediakan kerangka perundangan, khusus berkaitan dengan umur minimum tanggungjawab jenayah kanak-kanak. Kerangka perundangan tersebut menggariskan prinsip penting berkaitan dengan umur minimum tanggungjawab jenayah kanak-kanak. Negara anggota sewajarnya menjadikan kerangka perundangan yang digariskan sebagai kayu ukur dan piawai dalam melaksanakan pemakaiannya pada peringkat negara masing-masing.

42 Laporan Jawatankuasa CRC, General Comment No. 10: Children's Rights in Juvenile Justice, CRC/C/GC/10, 25 April 2007, perenggan 31.

43 *Arnit Das lwn State of Bihar* [AIR 2000 SC 2264].

44 Laporan Jawatankuasa CRC (Concluding Observations), India, U.N. Doc. CRC/C/15/Add.228, 26 Feb 2004, perenggan 78.

SEJAUH MANAKAH UNDANG-UNDANG MALAYSIA BERKAITAN DENGAN TANGGUNGJAWAB JENAYAH KANAK-KANAK MENEPATI KERANGKA PERUNDANGAN ANTARABANGSA

Malaysia merupakan sebuah negara yang konsisten dalam mengiktiraf dan memperjuangkan hak kanak-kanak pada peringkat nasional dan juga antarabangsa. Komitmen yang tinggi ini dizahirkan dengan mengambil langkah meratifikasikan instrumen antarabangsa berkaitan dengan hak kanak-kanak, khususnya CRC pada 13 Februari 1995.⁴⁵ Antara perkara asas yang ditekankan oleh instrumen antarabangsa berkaitan dengan sistem keadilan juvenil termasuklah penetapan umur minimum tanggungjawab jenayah. Instrumen antarabangsa telah menggariskan prinsip tertentu berkaitan dengan umur minimum tanggungjawab jenayah kanak-kanak. Oleh itu, usaha meneliti dan menganalisis sejauh manakah undang-undang Malaysia mematuhi kehendak yang ditetapkan oleh instrumen antarabangsa amat penting dilaksanakan.

1. Tanggungjawab Jenayah Kanak-kanak di Bawah Undang-undang Malaysia

Dari sudut sejarah, Inggeris menduduki Tanah Melayu bermula dari kurun ke-18 sehingga mencapai kemerdekaan pada tahun 1957.⁴⁶ Penjajahan Inggeris ke atas Tanah Melayu menandakan bermulanya pengenalan dan pengamalan undang-undang Inggeris di negara ini secara meluas, termasuk dalam perkara undang-undang jenayah.⁴⁷ Rangka kerja undang-undang jenayah di Malaysia adalah berasaskan undang-undang Inggeris. Undang-undang jenayah tersebut dirangka dengan merujuk Kanun Jenayah India (*Indian Penal Code*) yang berteraskan undang-undang *Common Law*. Pada masa ini, banyak aspek undang-undang jenayah di Malaysia masih menerima pakai prinsip yang sama seperti yang terdapat dalam undang-undang Inggeris, tertakluk pada pindaan dan syarat. Perkara yang sama berlaku dalam aspek undang-undang berkaitan dengan tanggungjawab jenayah kanak-kanak. Undang-undang Malaysia berkaitan dengan tanggungjawab jenayah kanak-kanak masih lagi berteraskan prinsip *Common Law* yang disebut sebagai

45 Mustaffa, A. dan Kamaliah, S., "Evidence by Child in Criminal Proceedings in Malaysian Courts: A Study on Post Ratification of Convention of Rights of Child" dlm. *Malaysian Current Law Journal* 6 CLJ, 2010.

46 Aun, W. M., 2005. *The Malaysian Legal System*. Selangor: Pearson, hlm. 1-454.

47 Hamzah, W. A. dan Bulan, R., 2007. *An Introduction to the Malaysian Legal System*. Selangor: Oxford Fajar, hlm. 1-237.

doktrin *doli incapax*. Istilah *doli incapax* berasal daripada perkataan Latin yang bermaksud tidak berkeupayaan melakukan kesalahan.⁴⁸ Doktrin *doli incapax* adalah berdasarkan anggapan bahawa kanak-kanak pada usia tertentu tidak mampu untuk membezakan antara baik dengan jahat, sekali gus tidak berkeupayaan untuk membentuk niat jenayah.⁴⁹ Oleh itu, adalah tidak adil dan tidak wajar untuk mengenakan tanggungjawab jenayah kepada golongan di bawah kategori ini. Berasaskan prinsip ini, doktrin *doli incapax* menjadi asas kepada perlindungan kanak-kanak daripada liabiliti jenayah.

Secara umumnya, tanggungjawab jenayah di bawah undang-undang Malaysia boleh dibahagikan kepada dua kategori seperti yang berikut:

(a) Kanak-kanak di Bawah Umur 10 Tahun

Undang-undang Malaysia memperuntukkan bahawa kanak-kanak di bawah umur 10 tahun dianggap sebagai tidak berkeupayaan untuk melakukan jenayah. Seksyen 82 Kanun Keseksaan memperuntukkan seperti yang berikut:

Tidaklah menjadi kesalahan apa-apa jua yang dilakukan oleh kanak-kanak yang berumur kurang daripada sepuluh tahun.

Seksyen 82 memperuntukkan anggapan mutlak bahawa kanak-kanak di bawah umur 10 tahun tidak boleh dikenakan atau dituduh dengan apa-apa kesalahan jenayah. Anggapan ini secara automatik melindungi kanak-kanak dalam kategori ini daripada sebarang tanggungjawab jenayah. Prinsip anggapan mutlak ini berasaskan doktrin *doli incapax* yang diguna pakai di bawah undang-undang Inggeris. Berdasarkan peruntukan ini, dikatakan bahawa umur 10 tahun ialah penanda aras kepada permulaan umur tanggungjawab jenayah di Malaysia. Undang-undang yang sedia ada melindungi kanak-kanak yang berusia 10 tahun dan ke bawah daripada sebarang tanggungjawab jenayah secara mutlak.

(b) Kanak-kanak Berumur 10 Tahun ke Atas dan di Bawah 12 Tahun

Bagi kategori kanak-kanak yang berumur antara 10 tahun hingga 12 tahun, seksyen 83 Kanun Keseksaan Malaysia memperuntukkan anggapan

48 Bryan A., Garner, 1999. *Black's Law Dictionary*. Edisi Ketujuh. St. Paul, Minn: West Group, hlm. 499.

49 Chambliss, W. J. (ed.), 2011. *Key Issues in Crime and Punishment: Juvenile Crime and Justice*. Thousand Oaks, CA: SAGE Publications, Inc. doi: <http://dx.doi.org/10.4135/9781412994132>.

keupayaan yang boleh disangkal (*rebuttable presumption*) dalam menentukan tanggungjawab jenayah mereka. Berdasarkan peruntukan tersebut, kanak-kanak di bawah kategori ini dianggap tidak berkeupayaan melakukan jenayah melainkan dibuktikan sebaliknya. Seksyen 83 Kanun Keseksaan menyatakan:

Tidaklah menjadi kesalahan apa-apa jua yang dilakukan oleh kanak-kanak yang berumur lebih daripada sepuluh tahun tetapi kurang daripada dua belas tahun yang belum cukup akal untuk menimbangkan keadaan dan akibat perbuatannya pada masa itu.

Berbeza daripada seksyen 82, anggapan di bawah seksyen 83 adalah tidak mutlak dan boleh dipatahkan dengan mengemukakan keterangan yang membuktikan sebaliknya. Beban pembuktian untuk membuktikan bahawa kanak-kanak tidak berupaya untuk melakukan jenayah terletak pada pihak pembelaan.⁵⁰ Mahkamah berperanan untuk menilai bukti yang dikemukakan oleh pihak pembelaan untuk menentukan sama ada kanak-kanak yang dituduh mempunyai kapasiti yang secukupnya untuk dipertanggungjawabkan atas tindakan yang dilakukannya. Jika mahkamah mendapati bahawa kanak-kanak mencapai kematangan yang mencukupi untuk memahami perkara yang mereka lakukan, atau untuk menilai sifat dan akibat daripada perbuatan mereka, mahkamah akan menentukan liabiliti mereka berdasarkan keterangan. Sebaliknya, jika mahkamah mendapati bahawa kanak-kanak tersebut belum mencapai kapasiti yang ditetapkan, mereka akan dikecualikan daripada apa-apa tanggungjawab jenayah.

Ringkasnya, dirumuskan bahawa Kanun Keseksaan secara mutlak membebaskan kanak-kanak di bawah umur 10 tahun daripada apa-apa tanggungjawab jenayah, manakala kanak-kanak yang berusia antara 10 tahun hingga 12 tahun, tanggungjawab jenayah mereka tertakluk pada prinsip anggapan keupayaan yang boleh disangkal. Kanak-kanak di bawah kategori ini dianggap sebagai tidak mampu melakukan jenayah, melainkan jika dibuktikan sebaliknya. Seterusnya, bagi kanak-kanak yang berumur lebih daripada 12 tahun, mereka tertakluk pada tanggungjawab jenayah sepenuhnya sama seperti orang dewasa.

(i) Doktrin *Doli Incapax*

Seksyen 82 dan 83 Kanun Keseksaan menerapkan prinsip *doli incapax* yang berasal daripada *Common Law* dalam menentukan tanggungjawab

50 Seksyen 105 Akta Keterangan 1950.

jenayah kanak-kanak. Pemakaian anggapan keupayaan yang boleh disangkal (*rebuttable presumption*) di bawah seksyen 83 Kanun Keseksaan oleh mahkamah di Malaysia bagi menentukan tanggungjawab jenayah kanak-kanak di Malaysia yang berumur antara 10 hingga 12 tahun, dilihat kabur dan mengelirukan. Ketiadaan penjelasan yang spesifik berkenaan konsep, skop dan prosedur dalam pemakaian prinsip doktrin *doli incapax* oleh mahkamah dalam keputusan kes yang melibatkan kanak-kanak menyukarkan penilaian sejauh manakah keberkesanan doktrin ini di Malaysia. Malahan, kajian yang dijalankan terhadap majistret yang bertanggungjawab mengendalikan kes di mahkamah kanak-kanak menunjukkan mereka kurang faham terhadap konsep dan pemakaian seksyen berkaitan dengan tanggungjawab jenayah kanak-kanak, iaitu seksyen 82 dan 83 Kanun Keseksaan.⁵¹ Majistret yang mengambil bahagian dalam kajian mengakui tidak ada panduan yang jelas dan khusus diguna pakai dalam proses menentukan tanggungjawab jenayah kanak-kanak.⁵²

Sebagai perbandingan, rujukan boleh dibuat terhadap undang-undang di England yang telah pun memansuhkan pemakaian anggapan keupayaan yang boleh disangkal (*rebuttable presumption*) di bawah doktrin *doli incapax* dalam penentuan tanggungjawab jenayah kanak-kanak yang berumur 10 tahun dan ke atas setelah menerima kritikan keras dan desakan daripada pelbagai pihak, termasuk hakim mahkamah sendiri. Antara lain, konsep doktrin ini dikatakan sebagai kabur dan mengelirukan serta tidak lagi sesuai di bawah sistem keadilan juvenil moden.⁵³ Doktrin ini bukan sahaja digambarkan sebagai lapuk tetapi pemakaiannya juga dikatakan tidak logik, berpecah belah dan berlawanan.⁵⁴ Akibat desakan dan kritikan yang berterusan, Kerajaan England menubuhkan satu jawatankuasa untuk menilai semula pemakaian doktrin *doli incapax* dalam undang-undang mereka.⁵⁵ Hasil daripada cadangan yang dikemukakan, England akhirnya memutuskan untuk memansuhkan pemakaian anggapan keupayaan yang boleh disangkal di bawah doktrin *doli incapax* dalam menentukan tanggungjawab kanak-kanak yang berumur 10 tahun ke atas daripada undang-undang mereka.⁵⁶

51 Unicef, 2013. *The Malaysian Juvenile Justice System: A Study of Mechanisms for Handling Children in Conflict with the Law*. Kuala Lumpur, www.unicef.org/malaysia.

52 Unicef, 2013. *The Malaysian Juvenile Justice System: A Study of Mechanisms for Handling Children in Conflict with the Law*. Kuala Lumpur, hlm. 26 www.unicef.org/malaysia.

53 Glanville, W., "The Criminal Responsibility of Children" dlm. *Criminal Law Review* hlm. 493-500, 1954.

54 *C lwn Minor* [1995] 3WLR 888.

55 Fionda, J., "New Labour, Old Hat: Youth Justice and the Crime and Disorder Act 1998" dlm. *Criminal Law Review* 36 dan 37, 1999.

56 Bandalli, S., "Abolition of the Presumption of Doli Incapax and the Criminalisation of Children" dlm. *The Howard Journal of Criminal Justice* 37:2, hlm. 114-23, 1998.

Secara ringkasnya, pemakaian prinsip doktrin *doli incapax* dalam menentukan tanggungjawab kanak-kanak di bawah undang-undang Malaysia adalah tidak jelas dan mengelirukan. Mengambil kira perkembangan undang-undang di England yang memansuhkan pemakaian doktrin *doli incapax*, adalah wajar Malaysia meneliti kembali pemakaiannya.

(ii) Amalan Sistem Perundangan di Negara Lain

Rujukan sistem keadilan juvenil di negara-negara lain menunjukkan kebanyakan negara mematuhi piawaian yang ditetapkan oleh instrumen perundangan antarabangsa. Rekod menunjukkan bahawa sebahagian besar sistem undang-undang menerima pakai umur 12 tahun ke atas sebagai umur bagi tanggungjawab jenayah.⁵⁷ Sebagai contoh, di Kanada, Ecuador, Lebanon dan Turki menetapkan umur tanggungjawab jenayah kanak-kanak pada umur 12 tahun; Perancis, Poland dan Greece menetapkan pada umur 13 tahun; Itali, Latvia, Jerman, Sepanyol, Hungary, Australia, Mongolia, Korea, Azerbaijan, Bulgaria, Lithuania dan China menetapkan pada umur 14 tahun; Sweden, Finland, Denmark, Norway, Republik Czech menetapkannya pada umur 15 tahun; Cuba, Argentina, Rusia dan Hong Kong menetapkan pada umur 16 tahun; dan Belgium menetapkan pada umur 18 tahun.⁵⁸ Fakta tersebut jelas menggambarkan bahawa majoriti sistem keadilan juvenil di dunia menetapkan umur 12 tahun dan ke atas sebagai umur minimum bagi tanggungjawab jenayah. Praktis ini jelas menunjukkan kebanyakan negara mematuhi kehendak dan garis panduan yang ditetapkan oleh instrumen antarabangsa dalam menetapkan umur minimum tanggungjawab jenayah kanak-kanak.

Berdasarkan perbincangan, dirumuskan bahawa undang-undang semasa di Malaysia berkaitan dengan umur minimum tanggungjawab jenayah kanak-kanak adalah tidak menepati piawaian yang ditetapkan oleh kerangka perundangan antarabangsa. Seperti yang dibincangkan sebelumnya, instrumen antarabangsa menetapkan bahawa umur minimum bagi tanggungjawab jenayah kanak-kanak tidak boleh ditetapkan terlalu rendah. Perkara ini ditegaskan dalam CRC dan Beijing Rules. Jawatankuasa bagi pelaksanaan instrumen antarabangsa, terutamanya Jawatankuasa CRC secara konsisten menuntut negara anggota untuk menetapkan umur minimum bagi tanggungjawab jenayah kanak-kanak sekurang-kurangnya pada umur 12 tahun atau umur yang lebih tinggi daripada itu. Dengan menggunakan

57 Cipriani, D., n. 29, hlm. 109.

58 Cipriani, D., n. 29, hlm. 98-109.

umur sebagai penanda aras piawaian, umur minimum tanggungjawab jenayah kanak-kanak di bawah undang-undang Malaysia jelas didapati tidak menepati kehendak kerangka perundangan antarabangsa. Hal ini demikian kerana undang-undang semasa di Malaysia menetapkan usia 10 tahun sebagai umur minimum tanggungjawab jenayah kanak-kanak. Kegagalan Malaysia untuk mematuhi kehendak instrumen perundangan antarabangsa dalam perkara ini menerima kritikan daripada Jawatankuasa CRC. Jawatankuasa tersebut menyatakan secara spesifik dalam laporannya bahawa umur minimum tanggungjawab jenayah kanak-kanak di bawah undang-undang Malaysia adalah sangat rendah dan tidak sesuai.⁵⁹ Oleh itu, jawatankuasa tersebut mendesak Malaysia untuk meningkatkan umur minimum tanggungjawab jenayah kepada sekurang-kurangnya umur 12 tahun atau mana-mana umur yang lebih tinggi.

(iii) Cadangan Meningkatkan Umur Tanggungjawab Jenayah

Mengambil kira piawaian yang ditetapkan instrumen antarabangsa, amalan sistem perundangan di negara-negara lain serta hasil penyelidikan saintifik berhubung dengan perkembangan kanak-kanak, Malaysia wajar menilai semula kerangka undang-undang semasa berhubung dengan umur minimum tanggungjawab jenayah kanak-kanak. Untuk tujuan tersebut, dicadangkan agar satu jawatankuasa khusus ditubuhkan bagi mengkaji secara serius berhubung dengan perkara ini serta aspek yang berkaitan dengannya. Bagi mendapatkan pandangan dan maklum balas yang menyeluruh dari pelbagai aspek, jawatankuasa yang dibentuk perlu dianggotai oleh pakar dari pelbagai bidang, termasuk daripada pejabat peguam negara, mahkamah, peguam, ahli akademik, pakar perundangan antarabangsa, pakar kanak-kanak dan lain-lain.

Dicadangkan juga bahawa umur minimum tanggungjawab jenayah kanak-kanak di bawah undang-undang yang sedia ada ditingkatkan daripada umur 10 tahun kepada satu umur yang lebih tinggi. Dengan mengambil kira panduan daripada Jawatankuasa CRC yang mencadangkan umur dua 12 tahun dan ke atas sebagai umur tanggungjawab jenayah, maka wajar umur minimum tersebut ditetapkan sekurang-kurangnya pada umur 12 tahun. Cadangan ini boleh dilaksanakan dengan melakukan pindaan kepada seksyen 82 Kanun Keseksaan dan menetapkan umur minimum tanggungjawab jenayah kanak-kanak kepada sekurang-kurangnya umur 12 tahun atau lebih

⁵⁹ Laporan Jawatankuasa CRC (Concluding Observations), Malaysia, U.N. Doc. CRC/C/MYS / CO/1, 2 Februari 2007, perenggan 103.

tinggi. Natiujahnya, kanak-kanak di bawah umur minimum tanggungjawab jenayah yang dipilih secara automatiknya akan dibebaskan daripada sebarang tanggungjawab jenayah. Dengan kata lain, kanak-kanak di bawah umur minimum tanggungjawab jenayah yang dipilih tidak boleh dikenakan sebarang pendakwaan di bawah undang-undang jenayah. Keperluan untuk meningkatkan umur minimum tanggungjawab jenayah kanak-kanak harus diberikan pertimbangan yang sewajarnya. Menetapkan tanggungjawab jenayah terhadap kanak-kanak tanpa mengambil kira kemampuan fizikal, mental dan psikologi mereka jelas melanggar asas dan prinsip keadilan sejagat. Hal ini demikian kerana tindakan mengenakan tanggungjawab jenayah kepada kanak-kanak yang terlalu muda mempunyai kesan jangka panjang ke atas mereka seperti stigma, pengasingan daripada masyarakat, kekurangan pendidikan dan penjagaan keluarga, serta cenderung untuk terus melakukan jenayah.⁶⁰

Selain itu, dicadangkan penelitian semula juga dilakukan pada seksyen 83 Kanun Keseksaan yang memperuntukkan anggapan keupayaan yang boleh disangkal dalam menentukan tanggungjawab jenayah kanak-kanak yang berumur antara 10 tahun hingga 12 tahun. Pemakaian seksyen ini yang berteraskan prinsip doktrin *doli incapax* dilihat tidak sesuai, kabur dan mengelirukan. Sebagai contoh, tafsiran frasa “yang belum cukup akal untuk menimbangkan keadaan dan akibat perbuatannya” merupakan inti pati utama dalam seksyen 83 kabur kerana ketiadaan interpretasi yang jelas dalam Kanun Keseksaan mahupun keputusan kes oleh mahkamah.⁶¹ Selain itu, terdapat kesamaran berkenaan prosedur, ujian spesifik serta faktor yang perlu diambil kira dalam membuktikan atau menyangkal anggapan ketidakupayaan. Oleh itu, terdapat beberapa alternatif yang boleh dipertimbangkan berhubung dengan kedudukan dan pemakaian seksyen 83 Kanun Keseksaan. Antaranya adalah dengan memansuhkan seksyen tersebut daripada Kanun Keseksaan. Pemansuhan seksyen 83 Kanun Keseksaan boleh dilaksanakan sekiranya umur minimum tanggungjawab jenayah dinaikkan daripada umur 10 tahun kepada sekurang-kurangnya 12 tahun. Sekiranya cadangan ini dilaksanakan, seksyen 83 yang memperuntukkan anggapan keupayaan yang boleh disangkal dalam menentukan tanggungjawab jenayah kanak-kanak yang berumur antara 10 hingga 12 tahun, secara automatiknya tidak lagi relevan. Alternatifnya, jika prinsip anggapan keupayaan yang

60 Bateman, T., “Keeping Up (Tough) Appearances: The Age of Criminal Responsibility” dlm. *Criminal Justice Matters* 92:1, hlm. 28–29, 2013. Gillen, J., “The Age of Criminal Responsibility: The Frontier between Care and Justice” dlm. *Child Care in Practice* 12:2, hlm. 129–39, 2006.

61 Abdul Rahim, A., 2012. *Jenayah Kanak-kanak dan Undang-undang Malaysia*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka, hlm. 1-309.

boleh disangkal di bawah seksyen 83 ingin dikekalkan, maka dicadangkan agar peruntukan ini hanya terpakai dalam menentukan tanggungjawab jenayah kanak-kanak yang berumur 12 tahun dan ke atas. Hal ini selaras dengan cadangan yang menekankan bahawa umur minimum tanggungjawab jenayah perlu ditingkatkan kepada umur sekurang-kurangnya 12 tahun. Jika alternatif ini dipilih, prinsip doktrin *doli incapax* dalam konteks undang-undang semasa Malaysia penting untuk dilihat kembali. Penambahbaikan perlu dilakukan terhadap doktrin *doli incapax* bagi memperkemas konsep, skop, prosedur dan prinsip dalam pemakaiannya mengikut kesesuaian keadaan dan keperluan semasa di Malaysia.

(iv) Pengecualian dalam Pemakaian Undang-undang Berkaitan Umur Minimum Tanggungjawab Jenayah

Berdasarkan ciri kerangka perundangan antarabangsa, setiap negara perlu memastikan prinsip berkaitan dengan umur minimum tanggungjawab jenayah kanak-kanak terpakai kepada semua kesalahan, tanpa tertakluk pada pengecualian. Praktis di negara tertentu, antaranya New Zealand, Mexico, India dan Nepal yang mengecualikan pemakaian undang-undang berkaitan dengan umur minimum tanggungjawab jenayah bagi kesalahan yang berkaitan dengan keselamatan negara dan antikeganasan telah menerima kritikan daripada Jawatankuasa CRC.

Penelitian terhadap kedudukan semasa undang-undang jenayah Malaysia menunjukkan bahawa peruntukan berkaitan dengan umur minimum tanggungjawab jenayah di bawah seksyen 82 Kanun Keseksaan terpakai kepada kesalahan jenayah yang disenaraikan di bawah Kanun Keseksaan dan undang-undang tertentu. Tidak jelas sama ada terdapat sebarang pengecualian dalam pemakaian peruntukan undang-undang, khususnya bagi statut yang berkaitan dengan undang-undang pencegahan dan keselamatan. Antara statut tersebut termasuklah Akta Kesalahan Keselamatan (Langkah-Langkah Khas) 2012 (SOSMA) dan Akta Dadah Berbahaya (Langkah-langkah Pencegahan Khas) 1985. Sebagai contoh, peruntukan dalam SOSMA membenarkan mana-mana orang ditahan bagi tempoh 28 hari tertentu untuk tujuan siasatan tanpa perlu mendapatkan perintah mahkamah.⁶² Tidak ada tafsiran lanjut diberikan kepada maksud “mana-mana orang” dalam peruntukan terbabit, sama ada merangkumi atau mengecualikan kanak-kanak di bawah umur minimum tanggungjawab jenayah. Dengan kata lain, tidak ada peruntukan spesifik dalam akta tersebut yang mengecualikan kanak-kanak pada mana-

62 Section 4(5) of the SOSMA.

mana umur daripada tertakluk pada undang-undang pencegahan dan keselamatan. Rujukan kepada keputusan mahkamah pula ada menyatakan bahawa peruntukan dalam statut yang berkaitan dengan undang-undang pencegahan dan keselamatan mengatasi mana-mana peruntukan undang-undang lain, termasuk undang-undang berkaitan dengan kanak-kanak.⁶³ Bagi mengatasi kesamaran ini, disyorkan agar peruntukan yang spesifik dan jelas dimasukkan dalam akta ini bagi mengecualikan kanak-kanak di bawah umur minimum tanggungjawab jenayah dalam pemakaiannya.

(v) Umur pada Masa Kesalahan Dilakukan

Rangka perundangan CRC menetapkan umur kanak-kanak pada masa kesalahan dilakukan perlu diambil kira dalam menentukan tanggungjawab jenayah kanak-kanak, bukannya umur pada masa pertuduhan ataupun hukuman dijatuhkan. Hal ini bermakna, seseorang kanak-kanak hanya boleh dikenakan tanggungjawab jenayah jika kanak-kanak tersebut telah berusia lebih daripada umur minimum tanggungjawab jenayah semasa kesalahan jenayah dilakukan. Tiada peruntukan yang jelas di bawah undang-undang Malaysia mengenai perkara ini. Rujukan kepada Kanun Keseksaan dan juga Akta Kanak-Kanak 2001 menunjukkan tiada peruntukan khusus yang menjamin bahawa tanggungjawab jenayah kanak-kanak ditentukan dengan melihat tarikh kesalahan dilakukan, bukannya tarikh lain seperti tarikh tangkapan, pertuduhan mahupun tarikh hukuman dijatuhkan. Bagi mengelakkan kekeliruan, dicadangkan agar peruntukan yang jelas dan khusus perlu dimasukkan dalam Kanun Keseksaan ataupun Akta Kanak-Kanak 2001 bagi menegaskan bahawa tarikh yang diguna pakai dalam menentukan tanggungjawab jenayah kanak-kanak ialah tarikh kesalahan dilakukan oleh kanak-kanak.

KESIMPULAN

Berdasarkan perbincangan dirumuskan bahawa instrumen antarabangsa menyediakan satu kerangka perundangan yang berkaitan dengan umur minimum tanggungjawab jenayah kanak-kanak. Kerangka perundangan ini wajar dijadikan penanda aras oleh setiap sistem perundangan dalam menilai, merangka dan melaksanakan undang-undang serta polisi yang berkaitan dengan umur minimum tanggungjawab jenayah kanak-kanak. Seterusnya,

63 *Superintendent of Pulau Jerejak & Anor lwn Wong Cheng Ho* [1979], *PP lwn Lim Hang Sioh* [1978] 1 *MLJ* 68.

analisis perbandingan antara undang-undang Malaysia dengan kerangka perundangan antarabangsa dalam perkara ini menunjukkan bahawa undang-undang semasa Malaysia masih lagi tidak menepati piawaian kerangka perundangan antarabangsa. Oleh yang demikian, usaha perlu dilaksanakan untuk mengkaji semula undang-undang semasa Malaysia yang berkaitan dengan umur minimum tanggungjawab jenayah kanak-kanak dan melakukan penambahbaikan agar selaras dengan kehendak dan piawaian kerangka perundangan antarabangsa. Sebagai sebuah negara yang meratifikasikan instrumen antarabangsa, khususnya CRC sejak tahun 1995, perkara penting yang perlu dilakukan oleh Malaysia adalah dengan memberikan komitmen dan menzahirkan sepenuhnya iltizam bagi mematuhi kehendak sistem keadilan jenayah kanak-kanak yang digariskan oleh undang-undang antarabangsa. Masanya telah tiba untuk sistem keadilan juvenil di Malaysia memacu ke hadapan dengan menilai semula falsafah dan prinsip yang mendasari undang-undang dan polisi dalam perkara ini serta melakukan perubahan mengikut keperluan semasa.

RUJUKAN

- Abdul Rahim, 2012. *Jenayah Kanak-kanak dan Undang-undang Malaysia*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka, hlm. 1-309.
- Akta Dadah Berbahaya (Langkah-langkah Pencegahan Khas) 1985.
- Akta Kesalahan Keselamatan (Langkah-langkah Khas) 2012 (SOSMA).
- Akta Keterangan 1950.
- Aronson, J. D., "Neuroscience and Juvenile Justice" dlm. *Akron Law Review* 42, hlm. 917-30, 2009.
- Arthur, R. , "Rethinking the Criminal Responsibility of Young People in England and Wales" dlm. *European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice*, 20:1, hlm. 13-29, 2012.
- Arthur, R., 2010. *Young Offenders and the Law: How the Law Respond to Youth Offending*. London: Routledge, hlm. 1-157.
- Aun, W. M., 2005. *The Malaysian Legal System*. Selangor: Pearson, hlm. 1-454.
- Bandalli, S., "Abolition of the Presumption of Doli Incapax and the Criminalisation of Children." dlm. *The Howard Journal of Criminal Justice* 37:2, hlm. 114-23, 1998.

- Banks, Cyndi., 2013. *Youth, Crime and Justice*. Routledge. <<http://www.myilibrary.com?ID=463221>> (Dicapai pada 7 Januari 2015).
- Bateman, T., “Keeping Up (Tough) Appearances: The Age of Criminal Responsibility” dlm. *Criminal Justice Matters* 92:1, hlm. 28–29, 2013.
- Blakemore S-J dan Choudhury S., “Development of the Adolescent Brain: Implications for Executive Function and Social Cognition” dlm. *Journal of Child Psychology and Psychiatry* 47:3, hlm. 296–312, 2006.
- Bryan, A. Garner, 1999. *Black’s Law Dictionary*. Edisi Ketujuh. St. Paul, Minn: West Group, hlm. 499.
- Bueren, G. Van, 2006. *Article 40: Child Criminal Justice. A Commentary on the United Nations Convention on the Rights of the Child*. Leiden, Boston: Martinus Nijhoff Publishers, hlm. 1–30.
- C lwn Minor* [1995] 3 *WLR* 888.
- Cauffman E. dan Steinberg L., “Immaturity of Judgment in Adolescence: Why Adolescents May Be Less Culpable than Adults” dlm. *Behavioural Sciences and the Law* 18, hlm. 741–60, 2000.
- Chambliss, W. J. (ed.), 2011. *Key Issues in Crime and Punishment: Juvenile Crime and Justice*. Thousand Oaks, CA: SAGE Publications, Inc. doi: <http://dx.doi.org/10.4135/9781412994132>.
- Cipriani, D., 2009. *Children’s Rights and the Minimum Age of Criminal Responsibility*. Farnham: Ashgate Publishing Limited, hlm. 1–234.
- Convention on the Rights of the Child (CRC).
- Crofts, T., “Catching Up with Europe: Taking the Age of Criminal Responsibility Seriously in England” dlm. *European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice* 17:4, hlm. 267–91, 2009.
- Delmage, E., “The Minimum Age of Criminal Responsibility: A Medico-Legal Perspective” dlm. *Youth Justice* 13:2, hlm. 102-10, 2013, <http://yjj.sagepub.com/cgi/doi/10.1177/1473225413492053>
- Elliott, C., “Criminal Responsibility and Children: A New Defence Required to Acknowledge the Absence of Capacity and Choice” dlm. *The Journal of Criminal Law* 75:4, hlm. 289–308, 2011.
- European Charter Justice.
- Fionda, J., “New Labour, Old Hat: Youth Justice and the Crime and Disorder Act 1998” dlm. *Criminal Law Review* 36, 37, hlm. 36-47, 1999.

- Fortin, J., 2009. *Children's Rights and the Developing Law*. Edisi Ketiga. Cambridge: Cambridge University Press, hlm. 1-804.
- Gardner, M. R., "Punishment and Juvenile Justice: A Conceptual Framework for Assessing Constitutional Rights of Youthful Offenders" dlm. *Vanderbilt Law Review* 35:4, hlm. 791–847, 1982.
- Gillen, J., "The Age of Criminal Responsibility: The Frontier between Care and Justice" dlm. *Child Care in Practice* 12:2, hlm. 129–39, 2006.
- Glanville William, "The Criminal Responsibility of Children" dlm. *Criminal Law Review* hlm. 493-500, 1954.
- Goldson, B., "Counterblast: Difficult to Understand or Defend: A Reasoned Case for Raising the Age of Criminal Responsibility" dlm. *The Howard Journal of Criminal Justice* 48:5, hlm. 514–21, 2009.
- Goldson, B., "Unsafe, Unjust and Harmful to Wider Society: Grounds for Raising the Minimum Age of Criminal Responsibility in England and Wales" dlm. *Youth Justice* 13:2, hlm. 111–30, 2013.
- Hart, H. L. A., 1960. *Punishment and Responsibility: Essays in the Philosophy of Law*. Oxford: Clarendon Press, hlm. 1-332.
- International Covenant on Civil and Political Rights (ICCPR).
- Jaime, F., "The Significance of the Age of Criminal Responsibility within the Irish Youth Justice System." dlm. *Galway Student Law Review* 4, hlm. 22–32, 2010.
- Kohlberg, L., 1976. "Moral Stages and Moralisation: The Cognitive-Developmental Approach" dlm. Lickona T.. *Moral Development and Behaviour: Theory, Research, and Social Issues*. New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Maher, G., "Age and Criminal Responsibility" dlm. *Ohio State Journal of Criminal Law* 2, hlm. 493–512, 2005.
- Martin, E. F. dan Pruett, M. K., "The Juvenile Sex Offender and the Juvenile Justice System" dlm. *American Criminal Law Review* 35, hlm. 279–332, 1998.
- Morris, A. dan Gelsthorpe, L., 2006. "Towards Good Practice in Juvenile Justice Policy in the Commonwealth." dlm. *Commonwealth Law Bulletin* 32, Mac 2014, hlm. 27–58.
- Muncie, J. dan Goldson, B. (ed.), 2006. *Comparative Youth Justice*. London: Sage Publications, hlm. 1–224.
- Mustaffa, A., dan Kamaliah, S., 2010. "Evidence by Child in Criminal Proceedings in Malaysian Courts: A Study on Post Ratification of Convention of Rights of Child." dlm. *Malaysian Current Law Journal* 6 CLJ 2010.

- Peraturan-Peraturan Perlu (Kes-kes Keselamatan) (Pindaan) 1975 (ESCAR).
- Piaget, J., 1932. *The Moral Judgment of the Child*. London: The Free Press Publications.
- PP *lwn* Lim Hang Sioh [1978] 1 *MLJ* 68.
- Sasso, P., 2009. "Criminal Responsibility in the Age of Mind Reading" dlm. *American Criminal Law Review* 46:2, hlm. 1191-244, 2009.
- Standard Minimum Rules for the Administration of Juvenile Justice (Beijing Rules). Superintendent of Pulau Jerejak & Anor *lwn* Wong Cheng Ho [1979].
- Unicef, 2013. *The Malaysian Juvenile Justice System: A Study of Mechanisms for Handling Children in Conflict with the Law*. Kuala Lumpur: Unicef. Diakses daripada www.unicef.org/malaysia; www.unicef.org/malaysia.
- Zimring, F. E., 2000. "The Common Thread: Diversion in Juvenile Justice" dlm. *California Law Review* 88:6, hlm. 2477-495, 2000.